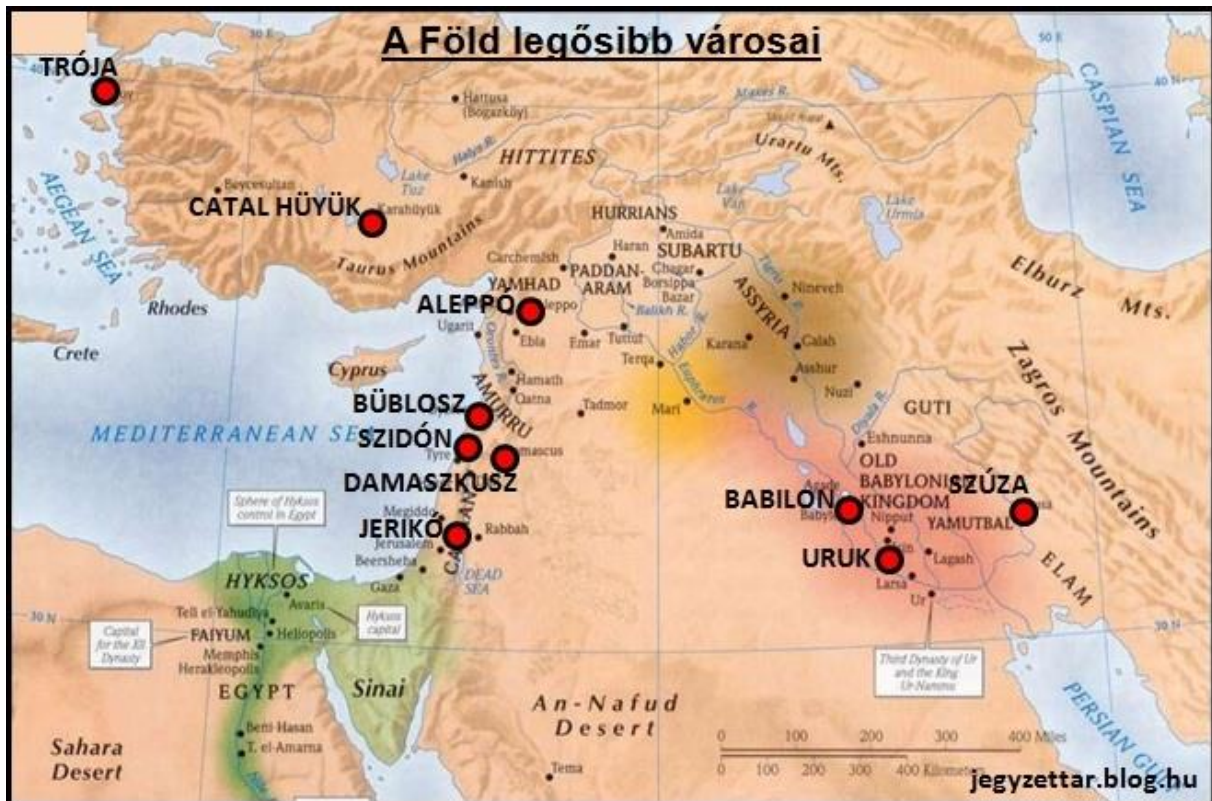

Válogatás a legrégebbi városok, települések közül

Magyar Mária

Feltöltve: 2018. január 23.

I.e. 10 000 – 5000-ig

Aleppo, Szíria

A régészeti ásítások során kiderült, hogy **Aleppo** és környéke már **13000 évvel ezelőtt is lakott terület** lehetett, de az első írásos emlékek a helyről kb. 5000 évvel ezelőtti ékírásos táblákról származnak. A települést legtovább amoriták lakták. Később hettita, majd perzsa, makedón, római végül bizánci és oszmán fennhatóság alá került. Mindvégig jelentős település maradt, gazdag kereskedelmi kapcsolatokkal és helyi kézműves iparral. A híres kereskedelmi útvonalnak, a Selyemútnak köszönhetően Aleppo az ókori világ egyik központja volt, ma Szíria legnagyobb városa.

Jerikó Palesztina

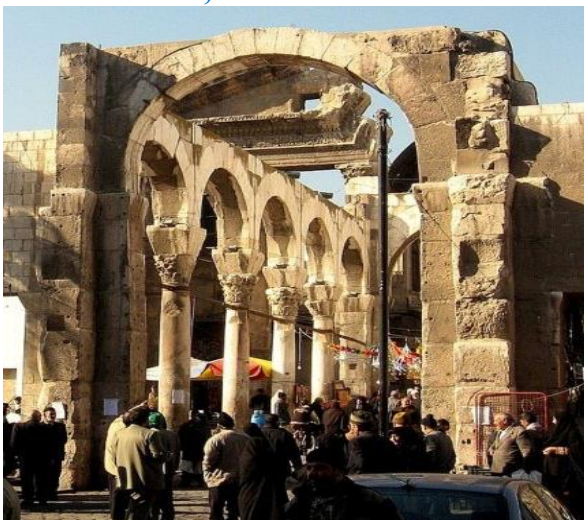
A világtörténelem legrégebb városát valamikor **Krisztus előtt 10 ezer körül** hozhatták létre a mai Ciszjordánia területén, a Holt-tenger északi előterében, a Jordán folyó völgyében. A legkorábbi emlékek az ún. Natúfi-kultúra korából valók (**i. e. 10-9. évezred**). Minthogy vízlelőhely közelében feküdt, fontos kereskedelmi gócpont volt. Mintegy 250 méterrel a tengerszint alatt fekszik, ami egyben a Föld legmélyebb lakott településévé teszi. Első lakói *pre kánaáni* népesség lehetett. Az emberiség itt emelt először falakat, melyek egy része még ma is látható (5,75 m magasságú). Kr. e 2300 körül lakói már amoriták, később, Kr. e. 1200 körül a betelepülő első zsidó csoportok Józsué vezetésével lerombolták Jerikó falait és elfoglalták a települést (a Biblia szerint). Jézus korában már ismét virágzó kereskedelmi központ. A zsidó húsvéti ünnepek alkalmával itt találkoztak a Pereából és Galileából Jeruzsálembe zarándokló zsidók.

Jerikót nagyszerű kertjei miatt - mely balzsamfái nagy bevételt jelentettek - Antonius Kleopátrának adományozta, ő pedig Heródesnek adta el. A várost a zsidó felkelés után a rómaiak lerombolták Kr. u. 70-ben. Hadrianus császár idejében azonban ismét újjáépült.

Nagy Konstantin idejében gyorsan terjedt itt a kereszténység. Püspöki székhely, püspöke részt vett a niceai zsinaton is 325-ben.

A várost a perzsák idején újra lerombolták és elnéptelenedésnek indult. A VII. században arab lakosság telepedett le Jerikó környékén. A XIX - XX. században az arab lakosság száma megnövekedett és Izrael megalakulását követően fontos **palesztin várossá vált**.

Damaszkusz, Szíria

Sokan úgy gondolják, hogy Damaszkusz a **legrégebb óta lakott város**, az első emlékek **kb. 11.000 évvel ezelőttről** származnak. Az

ókori kelet nagy birodalmi egymással versenyezve akarták meghódítani a gazdag városállamot, mely hol Egyiptom, hol a Mitanni, hol a Hettita Állam igazgatása alá tartozott. A középkor nagy részében az arabok majd oszmánok igazgatták, miközben világszerte híressé vált acélgyártása. A damaszkuszi kardokat mindenütt sokra tartották. Damaszkusz, ma Szíria fővárosa, ahol 1,7 millió ember él.

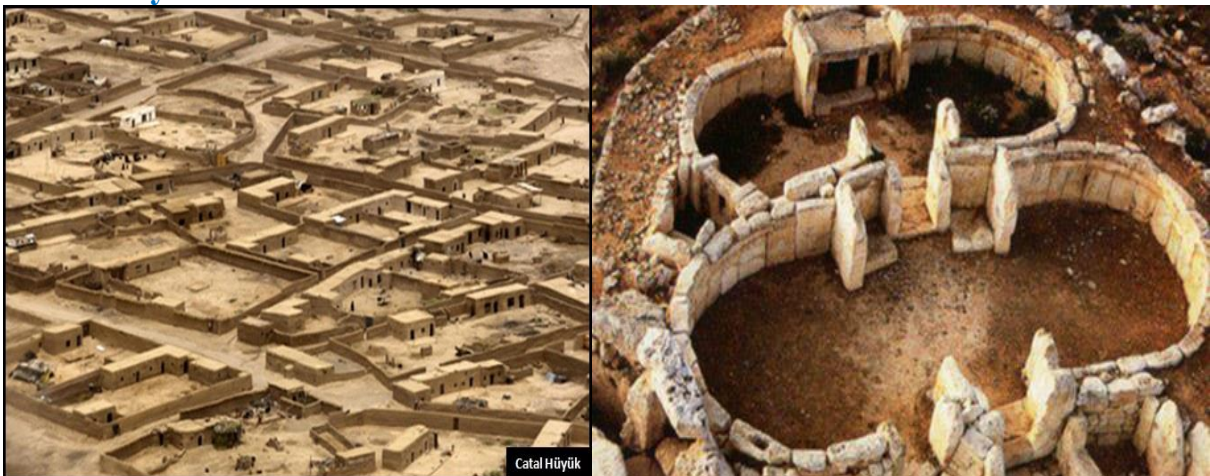
Petra

Petra városa már az Ószövetségben is felbukkan, Sela néven, már a neolitikumban, **Kr. e. 9000 környékén** is különböző kisebb törzsek lakóhelye volt. A következő több ezer éves időszakban számos, földműveléssel és pásztorkodással foglalkozó nomád nép telepedett le a vidéken, majd a Kr. e. 5-6. században új korszak kezdődött: a nabateusok hódították meg a területet.

Petra, a híres” rózsavörös város, mely feleannyi idős, mint az örökkévalóság” az ősi fővárosa volt a nabateus királyságnak. Annak ellenére, hogy már bizonyíthatóan előbb megtelepedtek a területen, a nép neve először Kr. e. 312-ben bukkan fel a történelmi forrásokban. Szicíliai Diodórosz, a Kr. e. 1. században élt görög történétíró idézi Kardiai Hieronümosz leírását, aki a Kr. e. 4. század végén a Holt-tenger környéki terület kormányzójaként tevékenykedett, és a nabateusokra egyértelműen arabokként hivatkozott. A történétíró különös szokásaik ismertetése mellett (nem ittak bort, nem építettek házakat, és még csak fákat sem ültettek) kitért kereskedő életmódjukra, valamint találékony víztározó rendszerükre is.

Catal Hüyük

Krisztus előtt 7500-ra teszik az ősi törökországi város alapítását. Alig ezer évvel később, már 5000 lakosa volt, mára rendkívül gazdag régészeti területként tartják számon. Lakói az ókor kezdetének rejtélyes népei közé tartoztak, akik földet műveltek, háziastított állatokat tartottak és vadásztak, szentélyeket, szobrokat, domborműveket hagyva maguk után. Érdekes

lépsejtekhez hasonlóan építkeztek, labirintust alkotva, ezért utcák szinte egyáltalán nem voltak a városban. A házak, szorosan egymáshoz tapadtak, mint a lépsejtek. A házak közötti területek szemétdomboként funkcionáltak, és ide került a szennyvíz, az ételmaradék és a tűzhelyek fahamuja is. A házakba fából, és nádból készült, sárral tapasztott tetőkön át, lépcsőkön lehetett bejutni. A kultúra legfőbb szociális egysége az 5-10 fős háztartás volt, minden házban külön lakó- és dolgozóhelyiségek találhatóak. A házak belső falát gazdagon díszítették fali szőnyegekkel, falfestményekkel és szobrokkal. Bár templom maradványait nem találták meg, a leletek azt sugallják, hogy a Catal Hüyük-i hit bővelkedett szimbólumokban. A falfülkébe és a gabonátároló edényeikbe jellegzetes terrakottafigurákat helyeztek, valószínűleg rituális védelmi céllal. Catal Hüyük egyik legérdekesebb jellemzője e rétegződése. Amikor egy ház alkalmatlanná vált a használatra, tulajdonosai lebontották a tetőt és a falakat, majd a ház alsó szintjét gondosan feltöltve, ugyanazon a helyen építettek új otthont. A legnagyobb földhalomban a régészek legalább 14 egykori lakószintet találtak egymás tetejére építve.

Uruk

Krisztus előtt 6000 óta lakott település a mai Irak területén fekvő, egykori sumér városállam. Uruk Kr.e. 3000-ben már 50 ezer lakossal és 11 kilométernyi városfallal büszkélkedett az Eufrátesz partján. Az Ábrahám mondakör szerint Ábrahám Krisztus előtt 1800 körül, innen indulva ment Kánaánba az első sémi (zsidó) közösségeket megalapítani. A világtörténelem első írott anyaga, a Gilgames-eposz is Urukhoz köthető, itt uralkodott ugyanis a történet főhőse, Gilgames király. Krisztus előtt 3000-től Krisztus előtt 1739-ig (amikor először rombolták le a babilóniaiak) vezető szerepet betöltő fontos sumér városállam volt.

Rey (vagy Ray), Irán

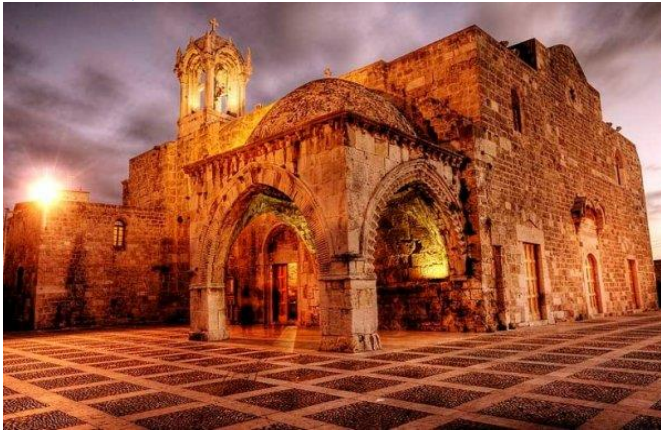
Már **8000 évvel ezelőtt** is lakott volt. A város megtartotta a gazdag történelmi emlékek egy részét, mint például az 5000 éves Cheshmeh Ali-dombot és az 3000 éves Gebri kastélyt.

Szúza, Irán

Már az **i.e. 7. évezredben** lakott település volt. Szúza Elám fővárosa lett, és ősi ellensége Babilonnak. Az elámi kultúra is majdnem olyan régi, mint Dél-Mezopotámia sumér műveltsége. I. e. 639-ben az asszírok rombolták le, a város fénykorát az óperzsa királyok idején élte, a hatalmassá váló Perzsa Birodalom fővárosává vált. Innen indult a Föld első kövezett országútja a ma már Törökországhoz tartozó Szardeisz híres kikötőjéhez. (Az út 2700 km hosszan haladt.)

Büblosz, Libanon

Első lakói **i.e. 6000-ben** telepedtek le, de az első emlékek azonban még korábbról, **7000 évvel ezelőttről** származnak. A legrégebbi létező föníciai város, régi föníciai kikötőváros. Föníciai neve Gebal (korábban Gubla), görög neve Büblosz, jelenlegi hivatalos arab neve Dzsbeil. Az i.e. 3000 évvel már forgalmas kikötő volt, és i.e. 2800 körül városfal is magasodott. A Földközi-tenger partján fekszik, 30 km-re északra a fővárostól, Bejrúttól. A történészek szerint itt találták fel a föníciai ábc-t, mely az írásbeliség meghatározó állomását jelentette. Görög elnevezése a 'papír' szóból ered, mely egyike volt a legfontosabb exportcikkének. Büblosz a Kr. e. III. évezred végén az amoriták támadása következtében porig égett. A város eredetileg egyiptomi protektorátus volt, fontos kiviteli termékei – cédrusfa, stb. – fejében védelmet élvezett. A Kr. e. XI. században függetlenné vált, s föníciai terület lett; jelentőségét meglehetősen sokáig megtartotta, majd a kereszties hadjáratok után lehanyaglott. A modern Jbail nevű város jórészt az ókori Büblosz romjain épült fel, megmaradt ókori műemlékei UNESCO Világörökségi védelem alatt állnak. Neve az ógörög biblion, egyiptomi biblosz könyvek-papírok szóból ered, mely arra utal, hogy az ókori kelet nagyvárosaiba innen szállították az írásra használt papiruszt. Egy időben a világ legforgalmasabb kikötőjét birtokolta.

Athén, Görögország

Athén a nyugati civilizáció és a filozófia bölcsője. A város kb. **7000 évig** folyamatosan lakott volt. **Krisztus előtt 5000** óta Európa legjelentősebb városai közt említhető a Pallasz Athéné istennőről elnevezett görög település. A Hellasz fénykorában, Krisztus előtti VI. és IV. század

közt a Föld vezető kulturális, kereskedelmi és tudományos központja volt. az athéni Akropolisz a világ egyik legismertebb fellegvára.

Argosz, Görögország

A korai bronzkor óta lakott település, **alapították: kb. Kr. e. 5000.** Argosz eredetileg görög polisz (városállam) volt. Bőséges természeti erőforrásainak, és a termékeny argoszi síkságnak köszönhetően, a mükénéi időszak végén, a Kr. e. II. évezredben erősödött meg, s Spárta felemelkedéséig a régió legmeghatározóbb városállama volt. Pheidón király uralma alatt (i. e. 7. század) a félsziget vezető városállamává vált, egészen Spárta megerősödéséig. A város és környéke számtalan alkalommal feltűnt a görög mitológiában is: itt született Perszeusz, Diomédész és Agamemnón király is. Argosz a legtöbb görög polisszal ellentétben a római, majd a bizánci időkben is virágzó település maradt. A modern Argosz nagy részben az ősi város maradványain épült fel, így csak kevés maradt meg az ókori polisz emlékeiből, a legrégebbi műemlék az argoszi Heraion (Héra istennő temploma), mely a Kr. e. VII. századból származik.

I.e. 5000 - 1

Plovdiv, Bulgária

Az első emlékek **kb. 6000 évvel** ezelőtről származnak. Első lakói kb. **i.e. 4000-ben** telepedtek le. Eredetileg trák város volt, a görögök Philippopolis néven ismerték, de jelentős szereppel bíró település volt a Római Birodalom idején is. A trákok Emolpias néven emeltek erődítményt, amelyet i. e. 342-ben Macedóniai Fülöp, Nagy Sándor édesapja foglalt el, és nevezett el Philippopolisznak. A rómaiak Trimontiumnak, azaz a Három hegy városának nevezték. A szlávok már a hatodik században megjelentek a térségben, de Bulgária része csupán 815-ben lett.

Jeruzsálem, Izrael

Az emberiség egyik szent városa, a zsidó, a keresztény és az iszlám vallás találkozáspontja, mely **4-5000 évvel ezelőtt** épült a levantei térségben.

Szidón, Libanon

Első lakói **i.e. 4000**-ben telepedtek le. Az ókori gazdag, föníciai kereskedőváros többek közt elefántcsont-faragványairól, arany- és ezüstékszereiről, gyönyörű üvegtárgyairól volt híres. A 160 ezres település Libanon harmadik legnagyobb városa, itt található a szaúd-arábiai olajmezőkről induló kőolajvezeték vége és egy olajfinomító.

Szidón a Bibliában is többször szerepel. Szidon neve a görög 'halászat' szóból ered, amely tökéletesen rávilágít a föníciai kikötőváros egyik legfontosabb bevételi forrására, a halászatra. Emellett persze kereskedelméről és üvegyártásáról is híres volt. Akár csak testvérvárosát, Türoszt, Nagy Sándor Szidont is elfoglalta, azonban ez a város megmenekült a pusztulástól, mivel lakói feltétel nélkül adták meg magukat a makedón hódítónak. Szidon a török uralom alatt is virágzott, bár többször is feldúlták és átépítették. A város egyik legrégebbi építészeti öröksége a gyógyulás föníciai istenének, Eshmunnak szentelt templom, mely a Kr. e. VII. századból maradt fenn.

Fajjúm, Egyiptom

Első lakói **i.e. 4000-ben** telepedtek le. Kairótól 100 km-re délnyugatra található, 350 ezren lakják. A város részben elfoglalja az ókori Crocodilopolis (Krokodeilopolisz) területét, amely az egyik legrégebbi város Egyiptom és Afrika területén is. A városközpontban emelkedik a 12. dinasztiai Szeszósztrisz fáraó által felállított 12 méter magas obeliszk.

Gaziantep, Törökország

Első lakói **i.e. 3650**-ben telepedtek le. Dél-Törökországban található a szíriai határ közelében. Története a hettiták idejére nyúlik vissza. A Ravanda citadella – amelyet a bizánciak a 6.

században állítottak helyre - a város központjában található, de római mozaikokat is felfedeztek ott.

Skara Brae

Az Okrney-szigetek legnagyobb szigetén, a Mainland szigeten található, Skócia északi részén. A település nyolc kőből épült, földbe süllyesztett házból áll, melyeket **időszámításunk előtt 3180-tól i.e. 2500-ig** laktak lakói. Neolitikus település, egyike a legjobb állapotban fennmaradt **kőkori** falvaknak Európában. Évszázadokon át homok-dűnék takarták, míg egy hatalmas vihar 1850-ben felfedte a települést. A kőfalak viszonylag jó állapotban őrződtek meg, mivel a barlangokat megtöltötte a homok szinte azonnal, amint a lakók elhagyták a települést.

A falu régebben épült, mint a Stonehenge, vagy a Gízai nagy piramis. A települést a *Skót Pompeii* néven is szokták emlegetni, mivel rendkívül jó állapotban maradt az utókorra.

Memphis

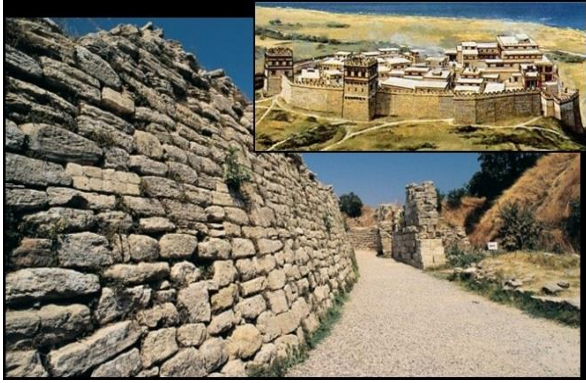

Az **i.e. 3100** körül alapított Memphis, a legendás Ménész városa, a királyé, aki egyesítette Alsó- és Felső-Egyiptomot. Korábban Memphis inkább egy erődhöz hasonlított, ahonnan Ménész irányította a vízi és szárazföldi utakat Felső-Egyiptom és a Delta között. A harmadik dinasztia idejére Szakkara méretes város lett. Nagy Sándor alatt a város és Nubia, Asszíria, Perzsia és Macedónia egymás után estek el.

Bejrút, Libanon

Első lakói i.e. **3000**-ben telepedtek le. Az ásatások föníciai, görög, római, arab és ottomán emlékeket is találtak.

Trója

Krisztus előtt 3000 óta, azaz 5 évezrede lakott település a törökországi Trója városa, ahol napjainkban is élnek emberek. A város neve ma: Truva. Trója egykoron legendásan hatalmas falai hosszú évszázadokon keresztül álltak ellen minden támadónak és Agamemnón görög serege is csak csellel tudta bevenni. Az ókori Trója sokak számára erről a bizonyos háborúról ismert, mely a Krisztus előtt 1200 körül zajlott. Ebben a harcban a mitológia szerint a mükénéi görögök egy faló segítségével jutottak a várba. Ezt a történetet írta meg Homérosz is az Íliászbán.

Türosz, Libanon

Aapították: kb. Kr. e. 2750 Az ősi föníciai kikötőváros, Türosz kedvező fekvése miatt hamarosan virágzó kereskedőközpont lett, de épp ezért többször is támadásokkal kellett szembe néznie: a babiloni király, Nabukodonozor 13. évén át sikertelenül ostromolta, majd Nagy Sándor vette be falait, a várost pedig – az ellenállás miatt – földig rombolta. Itt, vagy a közeli Szidonban állítottak elő először bíborfestékanyagot (a bíborcsiga nedvéből), amely miatt a görögök Phoínikes-nek – bíbor népnek – nevezték őket, innen ered a föníciai elnevezés. Az ókorban Türosz egy kis szigeten helyezkedett el, de Nagy Sándor hatalmas töltést emeltetett, s így összekötötte a települést a szárazfölddel. A város ma Sour néven ismert, s Libanonban található. Számos római kori nevezetességgel büszkélkedik, ezek egyike egy II. században épített hippodrom, mely az egyik létező legnagyobb a világon.

Mohendzsodaro

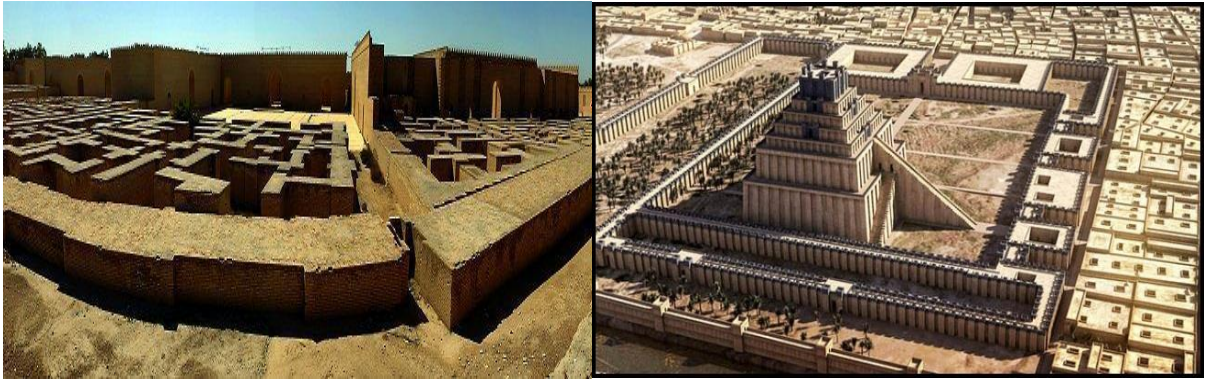
Krisztus előtt **2600** körül épült az Indus folyó partján, az Arab-tengertől kb. 1000 km-re, ma Pakisztánhoz tartozik. A települést a híres ókor Indus-völgyi civilizáció, vagy Harappá-kultúra népe hozta létre. A város rács alakzatban húzódó utcái megdöbbentően fejlett geometriai érzékkel lettek megtervezve és az eredetileg 5 km hosszú, 6 méter magas, helyenként tornyokkal megerősített ősi városfal is bámulatos. A város fénykorában kb. 35.000 ember élhetett itt. A város épületei fejlett technikával épültek, azonos méretű, nap által szárított téglákból és égetett fából álló szerkezetek voltak. A Mohendzsodáró és az Indus-völgyi civilizáció nyom nélkül eltűnt i.e. 1700 körül, mígnem az 1920-as években felfedezték. A település ma már nem lakott.

Caral

Peruban, a Supe-völgyben található Amerika egyik legősibb elveszett városa. **I.e. 2600-2000** táján éltek itt emberek. Több mint 3000 ember számára volt szállás, így ez az egyik legnagyobb városa a Norte Chico civilizációnak. Központi területén egy hatalmas teret hat platform fog közre. A Supe-völgy összes elveszett városa hasonlóan nézett ki, kis emelvények vagy kő körök találhatók bennük. Caral valószínűleg a civilizáció központja volt

Babilón

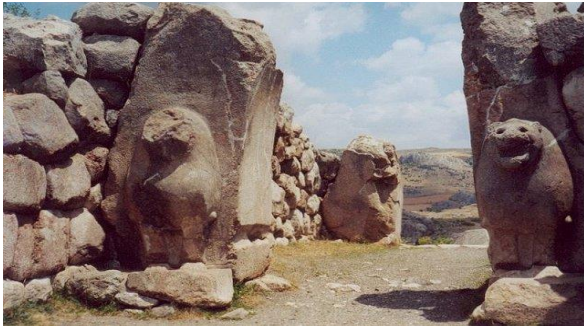
Babilónia fővárosa az egykori Mezopotámiában, az Eufrátesz-folyó partján. **Krisztus előtt 2500** óta lakott település, a mai Irak területén. Ma már nem létező település, de hosszú évszázadokon keresztül Babilon volt az emberiség legfontosabb városa. Az Óbabiloni Birodalom Krisztus előtt 1728 és 1600 közt virágzott. Jelentős uralkodója Hammurapi, a világ első, megmaradt törvénykönyvéről híres, mely egy diorit oszlopon maradt fenn. Híresek voltak Babilon falai és a lenyűgöző Istár-kapu, mely a város második virágzása idején épült, az Újbabiloni Birodalom korában, Krisztus előtt 600 körül. Itt volt az ókori kelet egyik legnagyobb vallását közvetítő Marduk-papságnak is a központja. A várost i.e. 1180 körül anarchia ingatta meg, majd újra talpra állt és az Asszír Birodalom része lett az i.e. 9. század után

Palmüra

Palmüra (“Pálmafák Városa”) évszázadokon át fontos és gazdag város volt a karavánutak mentén, melyek összekötötték Perzsiát a római Szíria kikötőivel. 212-től kezdve Palmüra kereskedelmi forgalma visszaesett, amikor a szasszanidák elfoglalták a Tigris és az Eufrátesz folyók torkolatát. A római császár, Diocletianus fa-lat épített és kiterjesztette a várost, hogy megpróbálja megmenteni a szasszanidáktól. A városról legkorábban Mári archívuma tesz említést az **i. e. 2. évezredben**. A Héber Biblia, a Krónikák második könyve (8.4) említi Tadmor nevét, amely ebben az időben Salamon zsidó király alá tartozott (I. e. 950 körül). Ekkor már a pusztában lévő városnak van említve. Tamar városát említi a Királyok első könyve (9.18) is melyet szintén Salamon védelmezett, ez hagyományosan „Tadmor”-nak olvasható (lásd. Qere), de ez lehet, hogy a Holt-tenger közelében levő helyre vonatkozik. Josephus Flavius, a A zsidók története VIII. könyvében szintén említi Tadmor városát, a görög Palmüra névvel, amit Salamon építtetett. A modern héberben Palmüra neve Tadmor. A „Palmüra” név pontos etimológiája nem ismert, még ha néhány nézet szerint a térségben növe pálmafákra vonatkozik, mások viszont kevésbé biztosak ebben és úgy hiszik, hogy a „Tadmor” nevének helytelen fordítása (c.f. Colledge, Seyrig, Starcky és mások).

Hattusa

Az **i.e. 17. században** lett a Hettita Birodalom fővárosa. A várost lerombolták magával a hettita állammal együtt i.e. 1200 körül, a bronzkorban. A vidék lakatlanná vált. Becslések szerint a város lakossága 40-50.000 fő körül lehetett fénykorában. A fából és sártéglából épült házak nyomtalanul eltűntek, csupán a kőből épült templomok és paloták romjai maradtak meg. Az elveszett város a 20. század közepén fedezte fel Törökország középső részén egy német régész csapat.

Tiwanaku

A Titacaca-tó délkeleti partjainál, Bolíviában található Tiwanaku, mely az Inka Birodalom egyik legfontosabb városa volt. I.e. 300-tól i.sz. 300-ig Tiwanaku spirituális központ is volt, ahova sok ember elzarándokolt. A közösség várossá nőtte ki magát a 7-9. században, regionális központtá vált az Andok déli vidékén. Maximum népessége ekkor 15-30.000 fő körül mozoghatott, bár a műholdas felvételek alapján népessége ennél jóval nagyobb volt.

A kutatók egy része úgy véli, hogy Tiahuanaco első települése a Chavín-korszakhoz (**Kr. e. 1500**) köthető, míg a legmerészebb elképzelés Kr. e. 15 000-10 000 közé datálja a tiahuanacoi építmények korát.

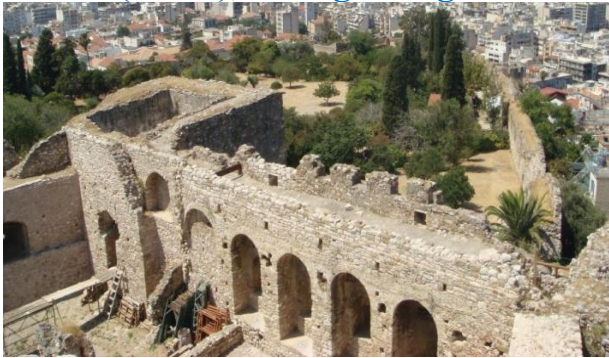
A tópartot végig templomok romjai és kisebb nagyobb szentélyek szegélyezik, mert az Andok-beli népek hite szerint a Teremtő a tó vizéből emelkedett ki, hogy megformálja a földet és az első embereket. A Kr. e. 1. évezred folyamán alakult ki a jellegzetes kőépítkezési stílus, amelyet *süllyesztett udvarosnak* neveznek.

Kutaisi, Grúzia

Alapították: kb. Kr. e. 1400 Kutaisi Grúzia egyik legrégebbi és legnagyobb városa, mely olyan királyságok fővárosa volt, mint a Kr. e. VI. században létezett Kolkhisz. Ez a királyság az Argonauták, Jaszón és az aranygyapjú ógörög mítoszából lehet ismerős számunkra. A várost később számos támadás érte, többek között a mongolok és a törökök is kifosztották. A XII. században Kutaisi a Grúz Királyság fővárosa lett, s páratlan építkezések kezdődtek benne. Ekkor épült Kutaisi egyik leghíresebb nevezetessége, a Gelati kolostor, mely a középkori grúz építészet gyöngyszeme.

Patras (Pátra), Görögország

Alapították: kb. Kr. e. 1100 Bár a régészeti bizonyítékok szerint a települést a Kr. e. III. évezredben alapították, városként a II. évezredtől működött. Történelme kezdeti időszakában viszonylag jelentéktelen volt, csak a második akhája liga (görög poliszok szövetsége) idején nőtt meg a fontossága. Tengerparti elhelyezkedésének köszönhetően a város fontos kereskedelmi központ volt, s ma is az. Sajnos nagyon kevés ókori épülete maradt meg, ezek egyike egy római kori Odeon (kis színház épület, mely a II. században épült), és egy ősi akropolisz a Kr. e. XIV. századból, melyet a legenda szerint maga Héraklész épített.

Luoyang, Kína

Alapították: kb. Kr. e. 1050 Egyike Kína nyolc ősi fővárosának, a Csou-dinasztia uralkodása alatt, a Kr. e. XI. században alapították. Az elkövetkező idők során kilenc egymást követő dinasztia fővárosa volt. Sajnos a város egy jelentős gazdasági válságon ment keresztül, mely az 1900-as évek közepéig tartott. A luoyangi iparosodás a Szovjetunió közreműködésével éledt újjá. A város egyik nagy építészeti

és spirituális kincse a Fehér Ló Templom, mely a kínai buddhizmus bölcsője, s a Kr. u. I. században épült.

Karthágó

A mai Tunézia területén található Karthágót **i. e. 814-ben** a föníciai Türosz városából érkező telepesek alapították és a Földközi-tenger térségének vezető hatalmává vált. A Szirakúzával és Rómával folytatott versengés számos háborút hozott magával, melyek közt a legjelentősebb Hannibál támadása volt Itália ellen. **i. e. 509-ben** Karthágó szerződést kötött Rómával, melyben meghatározták kereskedelmi és befolyási övezeteiket. Ez az első írásos emlék, mely szerint Szicília és Szardínia Karthágó fennhatósága alá tartozott. A várost a rómaiak rombolták le **i. e. 146-ban**. A római katonák házról házra jártak, megerőszakolták, foglyul ejtették és rabszolga sorba kényszerítették az itt lakókat, mielőtt lángba borították a várost. A rómaiak aztán újra megalapították Karthágót, mely a birodalom legnagyobb és legfontosabb városa lett. Jelentőségét lerombolásáig megőrizte, **698-ban** a muszlim hódítás során másodszor, immár végleg elpusztult

Leptis Magna

Leptis Magna vagy Lepcis Magna kiemelkedően fontos város volt a Római Birodalomban a **Krisztus előtti 8. században**, a mai Líbia területén található. Természetes kikötője megkönnyítette a város fejlődését, ami hamarosan a mediterrán és a szaharai kereskedelem központja lett, egyúttal a legfőbb piaca a környék termékeny földjein termelt mezőgazdasági termékeknek. Ez a város volt a föníciaiak első kereskedelmi telepe Tripolitániumban, Karthágó fennhatósága alatt állt, a numidiaiak hódítása után pedig római uralom alá tartozott (Kr. e. 46). A Római Birodalom fennállása idején Leptis Magna nagy jelentőségre és vagyonra tett szert kereskedelmi központként. Itt cseréltek gazdát az afrikai egzotikus állatok, amiket a garamantészek hajtottak át a Szaharán. Bár Diocletianus alatt felújították és a provincia fővárosává tették, a vandálok 455-ös és arabok 647-ben történt hódítása idején vesztett jelentőségéből. Miután végül Tripoli lett a térség új központja, Leptis Magnából elvándorolt a lakosság

Pompeii

A várost oszkok alapították a **Kr. e. 6. században** egy lávafennsíkon, amely a Vezúv egyik régebbi kitörése során keletkezett. Jól védhető, stratégiai fekvése kedvezett a város gazdasági és politikai fejlődésének. A későbbiekben a Dél-Itáliát gyarmatosító görögök fennhatósága alá került, akik kiterjesztették uralmukat a Nápolyi-öböl vidékére is, hatalmas erődöket és kikötőket építve. A település rövid időre az etruszok uralma alá is került Kr. e. 525–474 között, de miután Cumaenál legyőzték őket, ismét a görögöké lett a város. E két népnek a terület birtoklásáért folytatott harcának a színre lépő harmadik, a szamnisz-civilizáció vetett véget. Nekik sikerült a többi campaniai város mellett Pompeiit is meghódítaniuk; lakott részét újjáépítették és kibővítették. Pompeii részt vett a campaniai városok Róma elleni szövetségében, ennek következtében Kr. e. 89-ben Sulla csapatai megostromolták. Noha szövetségesei segítettek az ostromnak ellenállni, a város Kr. e. 80-ban behódolt Rómának. 79. augusztus 24-én a Vezúv kitört és földdel, hamuval borította el a közeli Pompeii városát, melyek úgy konzerválták a települést, amilyen az a végzetes napon volt. Az edényektől és asztaloktól kezdve a festményeken és embereken át minden mintha megfagyott volna. Pompeii Herculaneummal együtt lakatlanná vált, nevük a feledés homályába merült. Ásatások során fedezték fel őket a 18. században.

Taxila Pakisztán

Pakisztán észak-nyugati részén, Ravalpindi közelében található Taxila ősi városa a **Kr. e. 600-200 közötti** időkből, melyet a perzsa király, Nagy Dáriusz foglalt el i.e. 518-ban. A város megadta magát Nagy Sándornak. Egymást követték a hódítók, végül a város fontos buddhista központ lett. Tamás apostol az 1. században látogatott el Taxilaba. A város ókori fejlődése kiváló elhelyezkedésének volt köszönhető, mivel három fontos kereskedelmi út találkozásánál feküdt. E város határozott kapcsolatokat mutat az óperzsa birodalommal, négyzetes utcahálózatot és királyi palotát találtak. Különösen fontos a parthus-kori jandilai tűztemplom

(Kr. e. 1. sz. - i. sz. 1. sz.), aminek alaprajzában a görög peripterosz és ante-templom elrendezése érvényesül.

Perszeopolisz

Perszeopolisz (Perzsia fővárosa Görögországban) a központja és fővárosa volt a hatalmas Perzsa Birodalomnak. I. Dárajavaus perzsa király kezdte el építeni **i. e. 515-ben**, de még utódai sem tudták befejezni. Gyönyörű város volt egykor, melyet fényűző műalkotások díszítettek, de ezeknek sajnos csak kis része maradt fenn. I.e. 331-ben Nagy Sándor a Perzsa Birodalom meghódítása közben földig égette Perszeopoliszt bosszúból a fel-gyújtott athéni Akropoliszért. Perszeopolisz maradt Perzsia fővárosa, tartománya lett az óriási Macedón Birodalomnak, de jelentősége folyamatosan csökkent. Perszeopolisz a szakrális főváros szerepét töltötte be. Egyes tudósok szerint a tavaszi napéjegyenlőség, a perzsa újév (*Nourúz*) ünnepeinek székhelye volt. Ekkor a birodalom minden pontjáról érkeztek az alattvalók ajándékaikkal, hogy hódoljanak a királynak.

Balkh, Afganisztán

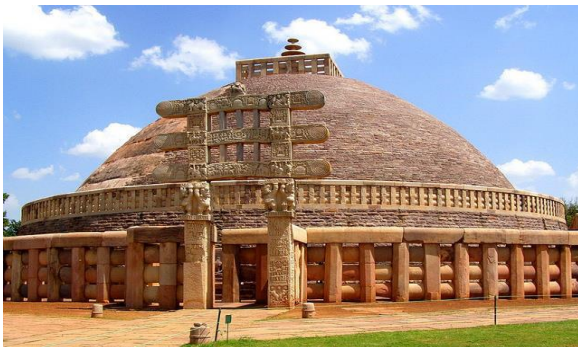
Alapították: kb. Kr. e. 500 Alapítása idején Baktra néven ismerték, s a Nagy Sándor által meghódított Perzsia Baktria tartományának központja volt. Miután jó néhány hódító leigázta, Khoraszán fővárosa lett. Balkh a középkor során a tudás, a művészetek központja lett, s a „Városok anyja” nevet ragasztották rá, s úgy tartják, itt alakult ki a zoroasztriánus vallás is. A XIII. században, Dzsingisz kán hódítása során a város nagy része elpusztult, s a XV. századig csak romjai álltak. Ma sem sokkal nagyobb egy falunál (lakossága néhány ezer fő), ennek ellenére néhány régi épület fennmaradt, köztük számos buddhista sír építmény, és a város külső falai.

Ife, Nigéria

Alapították: kb. Kr. e. 350 A yoruba nép máig az emberiség mitikus bölcsőjének tartja ősi városát. A legenda szerint két istenségük egyike hozta létre az első embereket agyagból, akik közül az egyikből király lett. A XI. században a város a királyság fővárosa lett, az itt élő emberek neves kézművesek voltak; hozzájuk köthetők a régió híres terrakotta fejei, melyeket az elkövetkező kétszáz évben alkottak.

Sanchi

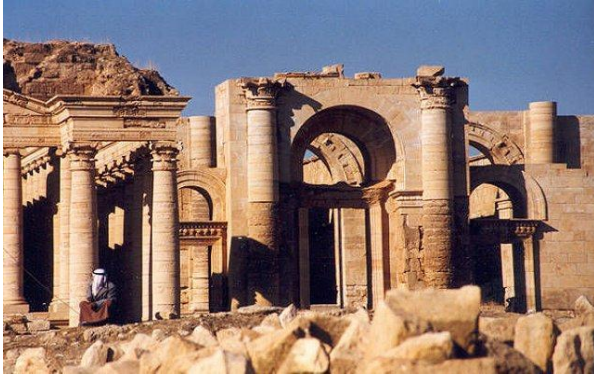
Sanchi épületeinek története több mint 1000 éves múltra tekint vissza, kezdve az **i.e. 3. századi** sztúpáktól egészen a mára rommá vált buddhista templomokig és kolostorokig, melyek a 10-11. században épültek. A 13. században, miután a buddhizmus Indiában hanyatlani kezdett, Sanchi elnéptelenedett és hamarosan a dzsungel vette birtokba. Az elveszett várost 1818-ban angol hivatalnokok fedezték fel újra.

Teotihuacan

Az **i. e. 2. században** egy új civilizáció emelkedett fel Mexikó völgyében. Ez a civilizáció építette Teotihuacan hatalmas metropoliszát és óriási, lépcsős piramisát. A népesség 6. századi csökkenése már mutatja az éghajlatbeli változásokat. Hét évszázaddal Teotihuacan bukása után az elveszett város piramisait az aztékok zarándokhelyként tartják tiszteletben

Hatra

A Pártus Birodalom fennhatósága alá tartozó **Hatra** kezdetben erődítmény volt (**i.e. II. sz.**) a Római Birodalom és Párthia közti határ közelében, és Irán védelmében gyakran játszott kulcsszerepet a római hadakkal szemben. Ő, erődített város Hatra, mely az Arab Királyság fővárosa volt, ellenállt számos római támadásnak, köszönhetően vastag, magas, tornyokkal megerősített falainak. 241-ben a várost elfoglalta az I. Sápúr vezette iráni Szasszanida Birodalom és lerombolták. Hatra romjai Irakban, különösen a hellén és római építészet és a keleti dekoratív elemek keveredésével készült templomok mutatják ennek a civilizációnak a nagyságát.

Később a Párthusok érdekkörébe került a város, ekkor rohamos fejlődésnek indult. Kereskedelmi és katonai központ lett. I. sz. 117-ben Traianus császár, majd i. sz. 198-ban Septimius Severus ostromolták meg a várost, de nem tudták bevenni, i. sz. 227-ben, miután a szasszanidák legyőzték a Pártus Birodalmat, Hatra Róma szövetségében harcolt a perzsák ellen. A támadásoknak azonban nem sokáig tudott ellenállni, i. sz. 241-ben I. Sápúr elfoglalta és elpusztította a várost, s lakóit megölette. A város, Hatra többé nem kelt életre.

Hatra közel kör alakú település volt a Tigris folyó bal partja mellett, melyet kettős erődítményrendszer védett. Kettős volt belső fala is, faragott kőből épült bástyákkal és árokkal övezve. A kettős falrendszer külső fala a belsőtől 500 méterre, földből készült. A falakon belül szabálytalan formában, szinte villaszerűen épült város központjában emelkedett a nagy templomkerület. A városközpont 440x320 méter területen feküdt, melyet faragott kőfal vett körül.

I.sz. 1-1000

Tímgád, Algéria

Tímgád az Aurès-hegység északi vonulatai közt terül el, 480 km-re Algírtól, délkeleti irányban, és tökéletes példája annak, hogy a római katonai kolóniák hogyan épültek fel - szinte a semmiből, Traianus császár vezetése alatt,

körülbelül **i. sz. 100-ban**. A romok megmutatják, milyen bámulatos is volt a római várostervezés.

A három út kereszteződésében, a Thevestét a Tímgádhoz közeli Lambaesisszel összekötő numídiái hadi úton i. sz. 100-ban Traianus alapított fallal kerített katonai helyőrséget *colonia Marciana Traiana Thamugadi*, röviden *Thamugadi* néven. A betelepített, a lambaesisi Legio III Augustában szolgált parthus veteránok feladata annak megakadályozása volt, hogy a közeli Aurarius Monsban élő berberék lejussanak a tengerpartra és a kereskedővárosokban portyázzanak. Az eredetileg 15 ezres lakosság befogadására alkalmas város a 2. század közepén gyors növekedésnek indult, és terjeszkedni kezdett. Gazdasági értelemben a Severusok alatt (193–235) élte virágkorát, majd a 3. században kora keresztény, a keresztényüldözéseket követően, a 4. századtól pedig a szakadár donatisták székhelye lett (egyik ismert thamugadi püspökük Optat volt). 430-ban a vandálok, a század végén a berberék dúlták fel Thamugadit, s a 6. században a bizánciak már egy jórészt elnéptelenedett várost találtak a helyszínen. Később, 539-től rövid időre ismét benépesült mint keresztény központ, a 7. században azonban az arabok és a berberék feldúlták és végleg lakhatatlanná tették a várost. A Szahara homokja hamarosan ellepte, egyúttal konzerválta is a város romjait.

Tikal Guatemala

200-900 között Tikal volt a legnagyobb maja város 100-200 ezres lakosságával. Amint Tikal elérte népességszámának csúcsát, a környező erdők kiirtása és az erózió miatt a lakosság gyorsan csökkenni kezdett. Tikal lakóinak többségét elvesztette 830-950 között és központi szerepe is hanyatlani kezdett. 950 után Tikal majd-nem teljesen elnéptelenedett, bár egy kevés ember még a romok közötti kunyhókban továbbra is itt élt. Az ősi város központi része 3000 épületet tartalmaz, és nagyjából 16 km² területen fekszik el. Tikal jelentős ünnepi-, kulturális- és bevásárlóközponttá nőtte ki magát a századok során. A város templomainak jelentős része az i. sz. a 8. században épült, amikor is Tikal a maja civilizáció legnagyobb városává fejlődött a világon.

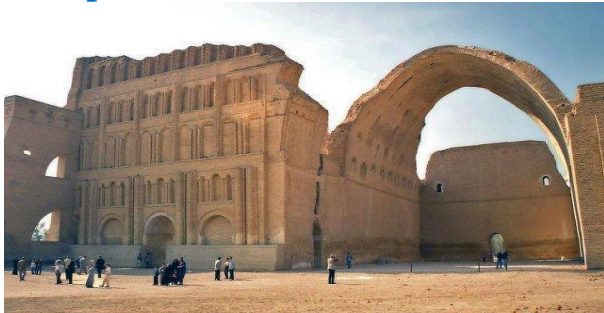
Ani

A fő keleti-nyugati karavánút mentén található Ani, mely az **5. században** vált jelentőssé, majd a 10. században Örményország fővárosa lett. Számos templomát ebben az időben építették, némelyik nagyon szép példája a középkori építészetnek, innen ered beceneve is: "1001 Templom Városa". Fénykorában 100-200.000

lakója lehetett. Egészen a mongolok 13. századi betöréséig Örményország fővárosa maradt, majd 1319-ben föld-rengés pusztította és a kereskedelmi utak miatt is hanyatlásnak indult.

Ctesiphon

A **6. században** Ctesiphon egyike volt a világ legnagyobb városainak és az ősi Mezopotámia leghatalmasabb városainak. Jelentősége miatt a Római Birodalom egyik fontos katonai állomása lett, a rómaiak után a bizánciak foglalták el, összesen ötször. A város Perzsia iszlám meghódítása során megadta magát a muszlimoknak 637-ben. Miután a 8. században megalapították Bagdadban az Abbasid fővárost, a város gyors hanyatlásnak indult és hamarosan szellemváros lett. Ctesiphon feltehetően az Ezeregy éjszakában Isbanir városa volt. Ma Irak területén található és egyetlen látogatható romja a nagy Taqi Kisra diadalív

Calakmul

Mélyen a mexikói Campeche állam dzsungelében rejtőzik Calakmul, az egyik legnagyobb maja város, melyet valaha felfedeztek. Calakmul nagyhatalmú város volt, mely megtagadta Tikal fennhatóságát és szövetségeseiket gyűjtötte maga köré. A **6. század** második felétől a 7. századig Calakmul megszerezte Tikalt, de lerombolni nem tudta. Tikal végül erejét összeszedve 695-ben csatát vívott Calakmullal. Végül mindkét város a maja terjeszkedés áldozata lett

Becslések szerint maga Calakmul 50 000-es lélekszámú volt, és esetenként a fennhatósága kiterjedt akár 150 kilométeres távolságra is. 6 750 ókori építményt azonosítottak eddig Calakmulban, melyek közül a legnagyobb a nagy piramis. A piramis 55 méter magas, ezzel ez a legmagasabb maja piramis és eddig négy sírhelyet találtak benne. Mezoamerika sok más piramisához hasonlóan az építmény egy kisebb épületből indult ki, melyet korszakokon keresztül ráépítéssel bővítettek, így érte el a mai méretét. Calakmul központi területének mérete 2 négyzetkilométer, de a teljes terület, melyet főként sűrűn épített lakóépületek borítanak, közel 20 négyzetkilométer

Palenque

A mexikói Palenque jóval kisebb, mint a maják többi elveszett városa, de itt találhatóak a legszebb épületek és szobrok, amiket a maják valaha készítettek. A legtöbb építmény Palenque-ban **600-800 között** épült. A város a 8. században indult pusztulásnak. A mezőgazdasággal foglalkozó lakosság még néhány generáción át itt élt, aztán az elveszett város lakatlanná vált és lassan benőtte az erdő.

Vijayanagara India

Vijaynagar („a győzelem városa”) egy ősi, de mára már lerombolt város Dél-Indiában, 500.000 lakójával egykor a világ legnagyobb városa volt. Az indiai város a **7. századi** megalakulását követően a **14-16. században** élte virágkorát, a Vijayanagar Birodalom hatalmának csúcspontján. A maga idejében Vijayanagara hindu királyságnak volt a fővárosa. A város elrendezését északkelet felé tájolták. Ugyanakkor összehangolták a Sarkcsillaggal.

Ciudad Perdida

Ciudad Perdida (spanyolul az “Elveszett Város”) egy ősi város Sierra Nevadában, Kolumbiában, melyet a feltételezések szerint **800 körül** alapították. Az elveszett városban a hegyoldalon teraszok, kövezett utak és kör alakú terek láthatók

Chan Chan

A hatalmas Chan Chan város Peruban a prekolumbiai Amerika legnagyobb városa volt. Az épületek vályogtégglából készültek, a kész épületeket sárral vonták be és díszes mintákkal díszítették. A városköz-pontban több citadella áll, melyekben ünnepekhez használt termek, sírkamrák és templomok találhatóak. A várost **850 körül** építették a chimuk és az Inka Birodalom hódításáig, az 1470-es évekig létezett. Chan Chan városában kb. 30.000 ember élt

Angkor Kambodzsa

Angkor egy hatalmas templomváros Kambodzsában, a Khmer Birodalom lenyűgöző maradványaival a **9-15. századból**. Ezek között megtaláljuk Angkor Wat templomát, a világ legnagyobb vallásos emlékművét és a Bayon templomot (Angkor Thomnál), melyet óriási, kőből faragott arcok díszítenek. Hosszú története során Angkor a hinduizmus és a buddhizmus között egyensúlyozva nagy változásokon ment át vallási tekintetben.

Hvalsey

Hvalsey Grönland három viking települése közül a legnagyobb, a Keleti Településnek egyik tanyája volt. **985-ben** izlandi telepesek lakták. Fénykorában nagyjából 4000 ember élt itt. A Nyugati Település bukása után a 14. század közepén a Keleti Település még 60-70 éven át fennmaradt. 1408-ban az írásos források szerint még esküvőt tartottak a Hvalsey templomban, de ez volt az utolsó adat Grönlandról.